

F8

FRÅGEFORMULÄR OCH KODNING

Förberedelser inför undersökningen och frågeformuläret:

1. Tidigare undersökningar
Om formulär finns, hur fungerade det?
Kvaliteten?
2. Registeruppgifter/sekundärdata
Samma definitioner, avgränsningar?
Stämmer sakområdet? Aktualiteten?
3. Djupintervjuer med ämnesexperter
Identifiering av relevanta variabler och
Ämnesområden.
4. Fokusgrupper
Mindre grupp av personer med olika
bakgrund från populationen.
Diskussion, associationer, hur tänker
”vanligt folk”?

Utgå från att vi skall genomföra en enkät eller en intervju med ett *strukturerat* frågeformulär.

”Som man frågar får man svar”

Utgå från **VAD** man vill undersöka, vilka storheter (parametrar) vi vill bestämma.

Var självkritisk och fråga sig:

- Varför ställs frågan?
- Vem är frågan avsedd för?
- Vad vill undersökaren ha ut av frågan?
- *Kan* respondenten besvara frågan?
- *Vill* respondenten besvara frågan?

Testa alltid frågeformuläret:

Låt personer provifylla och utvärdera
Man kan också låta personerna resonera högt hur de tänker när de fyller i frågorna.

Gör en regelrätt provundersökning då alla delar av undersökningen testas (för större undersökningar)

Ta hjälp av SCB:s mättekniska laboratorium
Förutom *undersökningsvariabler* måste man också bestämma vilka *bakgrundsvariabler* som skall mätas, dvs vilka undergrupper i populationen vi är speciellt intresserade av så att vi vill göra separata redovisningar för dessa.

Vanliga bakgrundsvariabler:

- Ålder

- Kön
- Region/bostadsområde
- Yrke
- Näringsgren
- Inkomst
- Utbildning

Gör upp planer för den tänkta presentationen i form av tomma tabeller/diagram ("dummytabeller"), för att se om den sökta informationen uppnås med hjälp av dessa.

Några speciella aspekter rör:

- Själva formuleringen av frågan
- Svartalternativen
- Ordningsföljden av frågorna
- Känsliga frågor
- Information om undersökningen

Blanketten är bra om vi har

- Bra frågor
- Lämpliga svarsalternativ
- Trevlig och enkel layout

Formuleringen av frågor

- Faktafrågor

Använd ett lättfattligt språk utan förkortningar, fackuttryck eller långa meningar

- Attitydfrågor

Undvik ledande, värdeladdade eller

prestigeladdade frågor, utan gör frågan och svarsalternativen neutrala och balanserade
Inga negationer i frågan.

Ex 1:

Vilken är Din huvudsakliga inställning till ...

- Mycket negativ
- Ganska negativ
- Varken negativ eller positiv
- Ganska positiv
- Mycket positiv
- Ingen åsikt/vet ej

Ex 2: Instämmer Du i påståendet xxxxxx?

- Ja, helt och hållet
- Ja, delvis
- Varken instämmer eller tar avstånd
- Nej, tar delvis avstånd
- Nej, instämmer inte alls.

Svarsalternativen

* **Öppen fråga**, med ett förhoppningsvis entydigt svar

Hur gammal är Du?

Alternativt:

Vilket år är Du född?

Se ex på layout, KD sid 139.

Klassindela *inte* åldern på formuläret!

Vi kanske missbedömer åldersfördelningen bland de som svarar.

* Enbart **ett begränsat antal alternativ**

Har Du ett mobiltelefonabonnemang?

◇ Ja

◇ Nej

Kön?

◇ Man

◇ Kvinna

Ange Ditt (faktiska) civilstånd

- ◇ Gift/sambo
- ◇ Ensamstående

Jfr folkbokföringens civilstånd

* **Attitydfrågor**, hur många svarsalternativ?

Förra exemplen, 5-6 alternativ

Alternativt:

- ◇ Positiv
- ◇ Varken positiv eller negativ
- ◇ Negativ
- ◇ Vet ej/ingen åsikt

Det sista exemplet kan uppfattas som för få alternativ; bättre med 5-7 alternativ.

* **Kombination av slutna svarsalternativ och ett öppet**

Bor Du på studieorten?

- ◇ Ja
- ◇ Nej ⇒ Gå till fråga xxx

Hur bor Du på studieorten?

- ◇ Egen ägd eller hyrd bostad med kontrakt
- ◇ Studentbostad
- ◇ I andra hand eller inneboende
- ◇ Bor hos föräldrarna
- ◇ Annat, nämligen

En provundersökning kan ge tips om att något viktigt svarsalternativ är bortglömt/föribiset.

*** Rangordningsfrågor**

Vilka egenskaper värdesätter Du mest hos Din mobiltelefon? Ange med 1 den egenskap Du värdesätter mest, med 2 därefter, osv:

- ◇ Priset
- ◇ Kvaliteten
- ◇ Servicen
- ◇ Svenskt fabrikat

◇ Annat fabrikat

Välj **datanivå** på frågan så att man tror att den går att besvara

Kvotskala : Ange exakt antal

Ordinal, numerisk gradering

verbal gradering

Nominal: förekommer/förekommer ej

Ordningsföljden

Inled med bakgrundsvariabler, som uppfattas som "ofarliga" och lätta att fylla i, typ kön, ålder, barn, civilstånd...

Använd sedan ex vis *tratt-tekniken*: alltmera detaljerade (och känsliga) frågor. Man ska öka förtroendet och få respondenten att känna sig trygg.

Ibland dock *omvänd* tratt-teknik: börja med detaljerade frågor och avsluta med generella, sammanfattande frågor.

Ex: Om man har operationaliserat ett begrepp med hjälp av indikatorer och ställt dessa frågor, t ex om politisk aktivitet, kan man som en sammanfattande fråga ha

Betraktar Du Dig som politiskt aktiv?

- Ja
- Nej
- Vet ej

Koll: Är sedan detta svar förenligt med svaren på de detaljerade frågorna??

Om det är flera ämnesområden i enkäten, håll samman frågorna i området. Inled varje del likadant. Överbrygga ämnesområdena.

Alla frågor är inte lika relevanta för alla respondenter. Använd *filterfrågor* (*hoppfrågor*).

Ex: De som ej har barn skall inte svara på frågor om hur de har ordnat med barnomsorgen.

1. Viktigt: Hoppen skall gå *framåt* i enkäten. Datorstöd kan underlätta hoppfrågorna så att frågorna blir besvarade av rätt personer.

2. Viktigt: Intervjuare måste lära sig och öva extra på formulär med hoppfrågor.

KOGNITIV SURVEYFORSKNING

Man försöker förstå hur uppgiftlämnaren tänker/gör när man besvarar en fråga, dvs hur går *svarsprocessen* till.

1. Finns möjligheten att besvara frågan?
2. Att förstå ord och begrepp i blanketten och innebörden av uppgiften.

3. Att hämta fram information ur minnet alt. från anteckningar/bokföring eller dylikt.
4. Att bearbeta sin information och värdera vad av den som verkligen efterfrågas.
5. Att utforma sitt svar med hänsyn till blankettens utformning och passa in det i rätt ram eller svarsalternativ.

Kan vara till hjälp när det gäller att förstå var svårigheterna finns i frågeformuläret.

Hur tar uppgiftslämnaren fram svaren?

1. Enbart avskrift, uppgifterna finns redan.
Ex: I företagsundersökningar
2. Mätningar eller observationer krävs.
Ex: bokföring av aktiviteter, utgifter,...
3. Personliga uppgifter, finns i uppgiftslämnarens medvetande.
Ex: kunskaper, planer, minnesbilder,

attityder, åsikter, ...

Varför svarar man **inte** på en fråga?

- Förstår ej frågan
- Minns inte/kräver för mycket
- Tidsbrist
- För många frågor/för mycket av beräkning och bedömning
- För känsliga/för privata frågor
- Ointressant ämne som man ej är berörd av
- Rädd för integritetskränkning
-